ZOOLOGISCHE MEDEDEELINGEN

UITGEGEVEN VANWEGE

'S RIJKS MUSEUM VAN NATUURLIJKE HISTORIE

Deel V.	te LEIDEN	Aflevering 1.

I. — BIJDRAGE TOT DE KENNIS DER ANNELIDEN VAN DE NEDERLANDSCHE KUST.

DOOR Dr. R. HORST.

In eene verzameling Anneliden, door den Heer G. J. van Oordt hoofdzakelijk in Zeeland bijeengebracht en aan 's Rijks Museum van Natuurlijke Historie geschonken, trof ik twee soorten aan, die nieuw zijn voor onze Fauna nl. *Mageiona papillicornis* Müll. en *Spirorbis borealis* Daud., terwijl de Anneliden, vroeger bestemd als *Scoloplos armiger* Müll. mij bleken tot de varieteit *mülleri* Rathke te behooren.

Scoloplos armiger Müll. var. *mülleri* Rathke.
(*Aricia mülleri* Rathke).
Rathke, Nova Acta Ac. Caes. Leop. Car. Nat. Curios. Dl. XX, 1843, p. 176, pl. VIII, fig. 9—15;
De St. Joseph, Ann. Sc. nat. (S. 8), Dl. V, 1898, p. 356, pl. XX, fig. 167.

Door de onderzoekingen van St. Joseph en Fauvel [1]) is gebleken, dat *Scoloplos armiger* Müll., gekenmerkt door het bezit van priemvormige borstels (setae subulatae Oerst.) [2]) zoowel in het notopodiale als in het neuropodiale deel van het parapodium, voornamelijk gevonden wordt in het boreale gebied van Europa. Zoo onderzocht St. Joseph exemplaren uit de Kara-Zee, verzameld door de Expeditie van Nordenskiold (Museum te Parijs) en vond alleen lange, gekartelde borstels in de voorste parapodia. Fauvel onderzocht exemplaren van Treurenberg (Spitsbergen) en vond dikke, korte borstels als bij *Aricia* afwezig. Mau [3]) in zijn dissertatie over *Scoloplos armiger* uit de Kieler Bocht beschrijft de borstels als knievormig gebogen, haarvormig. Ook wordt *Scoloplos armiger* door

---

1) Annélides Polychètes non pélagiques de l' Hirondelle, 1914, p. 225.
2) Grönlands Annulata dorsibranchiata, 1843, p. 199.
3) Ueber *Scoloplos armiger* Müll. Zeitschr. f. w. Zoologie, Bd. XXXVI, 1881.

Ehlers vermeld van de kust van Chili (Corral) [1]), door Augener van Z. W. Australië [2]).

Echter vond Fauvel onder de wormen, door de Hirondelle bij Spitsbergen verzameld, een exemplaar (Stat. 2455bis) bij hetwelk „les soies de la rame ventrale sont de deux sortes, les unes très nombreuses, pareilles aux soies dorsales, les autres courtes, aciculaires, à pointe présentant parfois un petit bec, à convexité crénelée, très peu nombreuses et cachées entre les soies capillaires". Dit optreden nu van die korte borstels, dat bij de noordelijke vormen een enkele maal als een variatie voorkomt, schijnt bij de meer zuidelijke levende vormen (kusten der Noordzee, Kanaal enz.) een erfelijke eigenschap te zijn geworden. Bij een nauwkeurig onderzoek toch der exemplaren van *Scoloplos armiger* van „De Onrust" en „Sloedam" bleek mij, dat in het neuropodiale gedeelte van de parapodia der voorste lichaams-regio tot in het 19de borsteldragende segment, naast lange, priemvormige borstels steeds een paar rijen korte, dikke, knievormig gebogen, gezaagde borstels voorkomen, die door de meeste onderzoekers over het hoofd schijnen te zijn gezien. Zij komen veel overeen met die van *Nainereis acustica* Lnghs. (Fauvel, loc. cit. pl. XX, fig. 22). Een hernieuwd onderzoek van exemplaren, verzameld op „De Hors" en vermeld in mijn „Naamlijst der tot de Nederl. Fauna behoorende Annelida Polychaeta" [3]) leerde, dat die korte borstels ook hier aanwezig zijn. Deze verschillende borstelvorm te beschouwen als ontstaan, „by the occurence of injury to the tapering bristles and the rounding of the broken tips" als door Mc Intosh [4]) en Augener [5]) is geschied, schijnt mij volstrekt niet geoorloofd, want die korte borstels hebben een geheel eigen karakter, belangrijk verschillend van dat der lange borstels. Ook een vroeger geuite onderstelling, dat deze borstels „epitoke Bildungen" zijn zouden, is door Augener zelf teruggenomen, omdat geslachtsrijpe exemplaren van *Scoloplos armiger* uit Australië de bedoelde borstelvorm misten. Om bovengenoemde redenen moeten wij m. i. de op onze kust levende exemplaren van *Scoloplos armiger* Müll. beschouwen als te behooren tot de varieteit *mülleri* Rathke.

Magelona papillicornis Fr. Müll.

Mc Intosh, Zeitschr. f. wissensch. Zoologie, Bd. XXXI, 1878, p. 401, Pl. 29—38.

---

1) Die Polychaeten des Magellan. u. Chilenischen Strandes, 1901, p. 169.
2) Die Fauna Südwest-Australiens, Polych. sedentaria, 1914, p. 20.
3) Tijdschrift Ned. Dierk. Vereeniging, (2e S.) dl. V, 1898, p. 15.
4) The British Annelids, 1910, p. 514.
5) loc. cit. p. 25.

Cunningham and Ramage, Trans. Edinburgh R. Society, Vol. XXXIII, 1888, p. 642, Pl. 38, fig. 6.

De St-Joseph, Ann. Sc. nat. (Sér. 7) T. XVII, 1894, p. 83, Pl. IV, fig. 104; (Sér. 8) T. V, 1898, p. 354, Pl. XX, fig. 166.

Één incompleet exemplaar werd verzameld op „De Onrust".

Het is de eerste maal, dat deze merkwaardige soort op onze kust wordt aangetroffen; zij werd op enkele punten der kust van Engeland (Firth of Forth, Jenny Cliff bay, etc.) en Frankrijk (St. Vaast, Concarneau, Dinard, etc.) waargenomen.

Nephthys hombergi Aud. & Edw.

Talrijke exemplaren van „De Onrust" en „Sloedam".

Het chitine-kapje, dat het distale einde der aciculae in noto- en neuropodium bedekt, is, in stede van geel, donkerbruin gekleurd.

Eteone picta Qtrf.

Op „De Sloedam" werden eenige opvallend gekleurde *Eteone*-exemplaren verzameld, die in den vorm der voetjes overeenstemmen met *Eteone picta*; echter komt het distale einde van de schaft der borstels niet geheel overeen met de afbeelding van Bergström [1]). Ongelukkig was ook bij geen der exemplaren de slurp uitgestulpt. Over de rugzijde van elk segment loopen in het midden twee bruine dwarsbanden, een smallere (in de lengte-richting) gevolgd door een breedere, terwijl aan de basis van elk voetje een langwerpig vierkante vlek van donkerbruine kleur voorkomt; de dorsale cirrus is op dezelfde wijze gekleurd en over de buikzijde van elk segment loopen eveneens twee dwarsbanden, van welke de achterste buitenwaarts verbreed is. Een exemplaar, in April 1915 verzameld, bevatte rijpe eieren.

Spirorbis borealis Daud.

Vrij talrijk op exemplaren van *Balanus balanoides* L. Ierseke.

Zij zijn gekenmerkt door de aanwezigheid van drie overlangs loopende ribben; door Levinsen [2]) bestempeld met den naam van *Spir. granulatus* var. *tridentata*, werden deze door Caullery en Mesnil herkend als tot *Spir. borealis* te behooren [3]).

---

1) Zur Systematik der Polychäten-familie der Phyllodociden: Zoolog. Bidrag från Uppsala, Bd. III, 1914, p. 197, fig. 74.

2) System.-geogr. oversigt over Nordiske Annulata, 1883, p. 202, Pl. III, fig. 9.

3) Etudes sur la morphologie compar. etc. chez les Spirorbes, 1897, p. 211, Pl. IX, fig. 18.